

значенням нижче середнього. Низький внесок туристичної галузі у ВВП України, незначна частка експортних надходжень від туризму, збільшення витрат туристичних суб'єктів на послуги сторонніх організацій, що беруть участь у створенні туристичного продукту, скорочення потоку іноземних туристів – лише частина проблем ринку туристичних послуг в країні. Визначення можливостей і перешкод для розвитку туристичної галузі дає змогу сконцентрувати увагу держави на розвитку туристичної інфраструктури, ремонті доріг, гарантій безпеки туристів, підвищенні рівня життя населення та забезпеченні доступу до інформаційних сервісів в туризмі. Подолання негативних тенденцій на ринку туристичних послуг можливо шляхом його стратегічного розвитку за рахунок становлення туризму як високоприбуткової галузі економіки та формування конкурентоспроможного туристичного продукту на світовому ринку. Економічний ефект від реалізації стратегічних цілей розвитку туристичного ринку буде виражатись у збільшенні надходжень до бюджетів усіх рівнів від туристичної діяльності, збільшенні туристичних потоків, особливо іноземних громадян, залученні іноземних інвестицій у розвиток туристичної інфраструктури, створенні нових робочих місць, підвищенні обсягу наданих туристичних послуг та їх якості.

Таким чином, оцінювання туристичного потенціалу території – важливий інструментарій управління розвитком туристичної сфери в країні, контролю за соціальними, екологічними та економічними наслідками туристичної діяльності. Очевидно, що без належної системи моніторингу та оцінки суттєво ускладнюється розробка стратегічних програм розвитку туризму, ефективне використання наявних туристичних ресурсів, їх охорона і розвиток, виникають труднощі щодо залучення інвестицій у регіональний розвиток галузі.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Оцінка туристично-рекреаційного потенціалу регіону : монографія / за заг. ред. В.Г. Герасименко. Одеса : ОНЕУ, 2016. 262 с.
2. Розвиток туризму в Україні: проблеми і перспективи: зб. наук. ст. / Федерація профспілок України, Укр. ін-т туризму. Київ: ФПУ, 2015.
3. Пономаренко, Т. В. Оцінювання економічної стійкості підприємства на основі вартісного підходу. *Економічний аналіз*: зб. наук. праць / редкол.: В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2016. Том 24. № 2. С. 107-108.
4. Терехух А.А., Мороз О.І. Оцінювання туристичного потенціалу дестинацій. *Актуальні проблеми економіки*. 2016.
5. Стратегія розвитку туризму та курортів на період до 2026 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/168-2017>

УДК 911.338.48

*Ганна Машіка, Михайло Юхимець
(Ужгород)*

ОСНОВНІ ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ В СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЯХ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ

У статті розглянуто розвиток зеленого туризму та його впливу на туристичну галузь Закарпатської області. Головною задачею є аналіз основних напрямків розвитку зеленого туризму та того, як під їх впливом буде розвиватися туристична індустрія в регіоні. Обґрунтовано основні вектори пріоритетного розвитку сільського зеленого туризму в Закарпатській області.

Ключові слова: *зелений туризм, туристична індустрія, сільські садиби, екскурсійні об'єкти*

The article considers the development of green tourism and its impact on the tourism industry of the Transcarpathian region. The main task is to analyze the main directions of green tourism development and how the tourism industry in the region will develop under their influence. The main vectors of priority development of rural green tourism in Transcarpathian region are substantiated

Key words: *green tourism, tourist industry, rural estates, excursion objects.*

Основними передумовами для розвитку внутрішнього та зовнішнього туризму в Закарпатській області слугують: вигідне географічне розташування, наявність великої кількості історико-культурних та архітектурних пам'яток, хороші кліматичні умови, які сприяють сезонному туризму та наявність потужної рекреаційно-оздоровчої бази. Наявність цих всіх позитивних факторів перебивається низкою негативних чинників, які затримують на місці розвиток туристичного бізнесу. До негативних чинників можна віднести: не якісну інфраструктуру, низьку інформаційну грамотність та слабкі комунікативні зв'язки. Поняття "зелений туризм" є наближеним за змістом до поняття "екологічний туризм". Про те вони є різними між собою. Основними відмінностями можемо назвати те, що об'єктом екотуризму виступає дика природа (первинні, не порушені діяльністю людини ландшафти), а об'єктом зеленого туризму є вторинні ландшафти, тобто змінені в процесі господарської діяльності людини. Крім цього, пізнавальний елемент зеленого туризму, зосереджений на сільських територіях та передбачає заняття різними формами активної і більшою мірою пасивної рекреації, без заподіяння шкоди природному навколишньому середовищу і не ставить під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти їхні потреби. [4, с. 18]

Зелений туризм є відносно новим і перспективним напрямом, що дозволяє жителям міст відчувати традиційний уклад та колорит життя сільських населення. Організацію проживання та проведення дозвілля туристів бере на себе приймаюча сім'я. Зелений туризм є альтернативою відпочинку для тих, хто з яких небудь причин шукає більш дешевший вид відпочинку. До позитивних чинників можна віднести: первозданна природа, чисте повітря, домашня атмосфера, натуральні продукти, тиша і неквапливий спосіб життя. Зелений туризм Закарпатської області представляє собою один із видів динамічного відпочинку. В даний момент він активно розвивається: створюються нові районні та сільські осередки, збільшується кількість підприємств з садибами, які мають бажання надавати послуги тимчасового проживання та харчування, таким чином відбувається розширення бази даних про можливості та потенціал садиб. Зелений туризм стрімко розвивається в регіонах де люди активно та грамотно використовують сферу гостинності для загального благополуччя регіону, а місцева влада підтримує ідею зеленого туризму. Зелений туризм є особливо важливим для Закарпатської області. Іміджем Закарпатської області характеризується як одним з найпривабливіших, найпрестижніших туристичних регіонів держави. Зелений туризм в регіоні, як основний вид діяльності, поступово стає одним з напрямів пріоритетного розвитку господарства області. Сільська місцевість Закарпаття є багатою на цікаві екскурсійні об'єкти, пов'язані з етнічною промисловістю: гончарством, ткацтвом, лозоплетінням, вишиванням, різьбленням по дереву, які розкривають первинні джерела народної культурності регіону. Є серед них унікальні об'єкти такі як: музей лісоплаву у Міжгірському районі та музей ковальської справи в Іршавському районі. Особливою популярністю у туристів користуються етнічні фестивалі та тематичні свята, яких у області проводиться чимало.

Таким чином, основою розвитку зеленого туризму є втілення наступні принципи: охорона навколишнього середовища, мінімізація збитку в процесі туристичної діяльності; контрольоване використання технологій туристичного обслуговування; соціальна справедливість щодо етнічного населення (прибуток та інші блага від цього виду діяльності повинні розподілятися на їх блага місцевого населення з урахуванням інтересів); естетична гармонізація туристичного природокористування (туристична інфраструктура повинна

органічно вливатися в історично сформоване середовище і зберігати унікальну своєрідність кожної місцевості). [4, с. 19]

Стратегія комплексного розвитку зеленого туризму на території Закарпатської області, яка має чіткий механізм реалізації, полягає у визначенні необхідного рівня розвитку даного сегмента туристського ринку. Зелений туризм приваблює мешканців великого міста, які мріють відпочити хоча б на декілька днів від метушні та шуму у сільській місцевості, а також фізично та духовно відпочити. До основних переваг розвитку зеленого туризму для економіки країни можна віднести: наявність історико – культурних пам'яток державного та світового значення; збільшення кількості громадських і комерційних організацій, які сприяють розвитку туризму в сільській місцевості; диверсифікація сільських і особистих підсобних господарств. [4, с. 20]

Матеріальні прибутки такого виду діяльності позитивно впливають на добробут власників і значною мірою підвищують розвиток села. Ще однією позитивною рисою можна назвати те, що за догляд за садибою сприяє найму працівників, що призводить до збільшення робочих місць. Завдяки цьому відбувається зменшення міграції людей за межі Закарпатської області.

Не звертаючи увагу на вагомість наявних переваг для розвитку зеленого туризму, необхідно звернути увагу на проблеми, які являють собою лімітуючі чинники, що обмежують та уповільнюють процес розвитку регіону в даній сфері.

До негативних чинників, що стримують розвиток зеленого туризму в регіоні можна віднести: не належний рівень розвитку туристичної інфраструктури в провінційних регіонах місцевості; низькій рівень система просування туристичного продукту на внутрішньому і міжнародному туристичних ринках; відсутність бренду та привабливості сільських регіонів; дефіцит статистичної інформації, що забезпечує галузеву та управлінську підтримку розвитку туріндустрії [3]. Сучасний розвиток наукових досягнень в дослідженні даної теми демонструють, що стрімкий розвиток зеленого туризму може стати катализатором реконструкції структурних економічних елементів, гарантувати демографічну стабільність та знайти вирішення нагальних соціально-економічних проблем у сільській місцевості. Важливість розвитку зеленого туризму в Закарпатській області визначається даними передумовами, що в подальшому формують перспективи для його процвітання: підвищенням попиту у мешканців українських міст та іноземних туристів на відпочинок у сільській місцевості; неповторною історико-етнографічною спадщиною Закарпатських сіл; екологічною чистотою сільської місцевості; наявністю великої кількості трудових ресурсів для обслуговування туристів; доступною ціною за відпочинок та традиційною гостинністю господарів; змогою надання комплексу додаткових послуг з збирання ягід і грибів риболовлі, катання на конях тощо. [5, с. 42]

Зелений туризм є важливим для Закарпатської області. В області існують давні традиції, а можливість займатися сільським туризмом на базі сільської садиби – цілорічна. Сільські поселення становлять 83 % населених пунктів Закарпатської області, в яких проживає 63 % населення (в Україні загалом – 32 %). Сільське господарство забезпечує близько 30 % валового суспільного продукту краю. Тому відкриваються широкі можливості для впровадження на Закарпатті сільського зеленого туризму. У межах адміністративно-територіальних одиниць зелений туризм найбільш розвинутий у таких районах: Берегівському – 42 садиби, Хустському – 31, Перечинському – 19, Воловецькому – 23, Свалявському – 18 садиб. Найнижчі показники розвитку такого виду туризму зафіксовано в Тячівському (2), Рахівському (9), Міжгірському (8), Великоберезнянському (9) районах. Найперспективніше зелений туризм розвивається у традиційних туристичних зонах на: Рахівщині (сmt Ясіня, с. Кваси), Великоберезнянщині (с. Вишка, с. Ужок), Міжгірщині (с. Пилипець), Свалявщині, Берегівщині. Періодично приймають відпочиваючих у своїх оселях близько 600 господарств. [2, с. 49]. Природний, культурний та історичний потенціал Закарпатського регіону здатний привабити мільйони туристів. Зелений туризм служить стабілізуючим фактором сучасних економічних умов, що в подальшому буде сприяти не

тільки підтримці нормального життєвого рівня сільських жителів, а й розвитку інфраструктури сервісу, побутового обслуговування, соціальної сфери. Ця обставина дозволяє розглядати національні особливості і традиції населення як важливий ресурс туристичної діяльності, а для цього слід об'єктивно оцінити ремесла, промисли і в цілому національну майстерність українців. Історичні факти свідчать про те, що кожен народ характеризується своєю самобутньою майстерністю, яка по мірі розвитку культури знаходить оригінальні і неповторні форми та методи відображення й осмислення об'єктивної дійсності. Науковий зміст його можуть розробити вітчизняні вузи. Наукова підтримка сільського та інших видів туризму полягатиме в розробці маршрутів для відвідування територій, заснованих на використанні історичних, ландшафтних, археологічних та інших пам'яток, створенні маршрутів наукового, історичного та іншого цільового туризму. Важливим є дослідження видів сільського зеленого туризму в регіонах України, що може стати об'єктом подальших наукових досліджень.

Підводячи підсумки усього вище сказаного можна виділити основні напрямки діяльності для підвищення попиту на ринку туристичних послуг та покращенню якості туристичного продукту в сфері зеленого туризму: розглянути впровадження регіональних проектів спрямованих на покращення сільської місцевості, підвищення якості транспортної інфраструктури, відновлення роботи місцевих закладів культури, за рахунок додаткових надходжень до бюджетів місцевих органів влади; впровадження політики регулювання розвитку зеленого туризму на регіональному та державному; організація тематичних виставок, конференцій, форумів, конференцій з метою підвищення кваліфікаційного рівня працівників та популяризації відпочинку в сільській місцевості; розробка та впровадження нормативних актів, щодо стандартизації послуг у сфері зеленого туризму, що відповідатимуть стандартам європейської якості; організація системи державної статистики для підвищення якості підчас моніторингу регіональних та державних програм розвитку зеленого туризму.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Арбузова Ю.В., Яковенко В.Д. Інформаційні технології в освіті, науці та виробництві. 2013. Вип.3(4). С.120-128.
2. Грицку Ю. М., Грицку В. Географія сільського зеленого туризму у закарпатській області. *Вісник Львівського університету*. 2014. URL: VLNU_Mv_2014_34_8.pdf.
3. Дюк А. А., Бурлака Н. І. Проблеми та перспективи розвитку зеленого туризму в Україні. *Ефективна економіка*. 2019. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2018/120.pdf.
4. Папп В. В. Сільський зелений туризм як пріоритетний напрям розвитку сільських територій України. *Агросвіт*. 2015. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/18_2015/4.pdf.
5. Стренковська А. Ю., Євдокімова О.М. Проблеми та перспективи розвитку зеленого туризму в Україні. 2019. №38. С. 42–43.